

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی استان اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجهٔ دکتری رشتهٔ پزشکی

عنوان:

**بررسی علائم بالینی و مشخصات دموگرافیک و عوامل موثر در مسمومیت های ناشی از سموم
دفع آفات کشاورزی در مراجعین به بیمارستان امام خمینی و تامین اجتماعی اردبیل در سال**

۱۳۹۰

استاد راهنما:

دکتر سعید صادقیه اهری

استاد مشاور:

دکتر اسماعیل فرزانه

نگارش:

شهین آذری

تابستان ۱۳۹۱

شماره پایان نامه:

۰۴۱۲

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول کلیات	۱
۱-۱- مقدمه و بیان مساله	۲
۱-۲- تعریف واژه‌های کلیدی	۴
۱-۳- اهداف	۵
۱-۳-۱- هدف کلی	۵
۱-۳-۲- اهداف اختصاصی	۵
۱-۴- فرضیات یا سؤالات تحقیق	۶
۱-۳-۳- اهداف کاربردی	۶
فصل دوم پیشینه تحقیق	۸
۲-۱- کلیات مسمومیت	۹
۲-۲- تعریف سم	۱۱
۲-۳- نحوه اثر سموم	۱۱
۲-۴- انواع مسمومیت از نظر بالینی	۱۲
۲-۵- نحوه بروز مسمومیت	۱۴
۲-۶- برخورد اولیه و اورژانسی با بیمار مسموم	۱۵
۲-۷- اقدامات اورژانسی اولیه	۱۶
۲-۸- مراقبت از راه هوایی در بیمار مسموم	۱۹
۲-۹- معیارهای لوله گذاری تراشه در بیمار مسموم	۱۹
۲-۱۰- حشره کش های گیاهی	۲۱
۲-۱۱- علف کش ها (پاراکوات)	۲۲
۲-۱۲- مطالعات مشابه	۲۵
فصل سوم مواد و روش ها	۲۷
۳-۱- نوع مطالعه	۲۸

۲۸	..... محیط پژوهش ۳-۲
۲۸	..... جامعه آماری و حجم نمونه ۳-۳
۲۸	..... روش گردآوری اطلاعات ۴-۳
۲۹	..... روش تجزیه و تحلیل داده ها و بررسی آماری ۵-۳
۲۹	..... معیار ورود ۶-۳
۲۹	..... معیار خروج ۷-۳
۲۹	..... ملاحظات اخلاقی ۸-۳
۳۰	..... محدودیت مطالعه ۹-۳
۳۰	..... متغیر های مطالعه ۱۰-۳
۳۱	..... فصل چهارم نتایج
۵۳	..... فصل پنجم بحث و نتیجه گیری
۵۴	..... ۵-۱- بحث
۵۸	..... ۵-۲- نتیجه گیری
۵۹	..... منابع
۶۱	..... چکیده انگلیسی

فهرست نمودار ها

عنوان	صفحه
نمودار ۱-۴: فراوانی بیماران به تفکیک نوع آفت کش مصرفی.....	۳۲
نمودار ۲-۴: فراوانی بیماران به تفکیک جنسیت.....	۳۳
نمودار ۳-۴: جنسیت بیماران به تفکیک آفت کش مصرفی.....	۳۴
نمودار ۴-۴: فراوانی بیماران به تفکیک بازه سنی.....	۳۵
نمودار ۵-۴: فراوانی بیماران به تفکیک وضعیت تاهل.....	۳۶
نمودار ۶-۴: فراوانی بیماران به تفکیک شغل بیماران.....	۳۷
نمودار ۷-۴: فراوانی بیماران به تفکیک محل سکونت.....	۳۸
نمودار ۸-۴: فراوانی بیماران به تفکیک شهرستان محل زندگی.....	۳۹
نمودار ۹-۴: فراوانی بیماران به تفکیک سطح تحصیلات.....	۴۰
نمودار ۱۰-۴: فراوانی بیماران به تفکیک فصل مراجعه.....	۴۱
نمودار ۱۱-۴: فراوانی نسبی بیماران به تفکیک سوابق بیماری جسمی و روحی.....	۴۲
نمودار ۱۲-۴: فراوانی نسبی افراد به تفکیک علت مسمومیت.....	۴۳
نمودار ۱۳-۴: فراوانی علائم بالینی افراد به تفکیک نوع آفت کش مصرفی.....	۴۴
نمودار ۱۴-۴: فراوانی علائم تنفسی افراد به تفکیک نوع علامت ایجاد شده.....	۴۵
نمودار ۱۵-۴: فراوانی علائم عصبی افراد به تفکیک نوع علامت ایجاد شده.....	۴۶
نمودار ۱۶-۴: فراوانی علائم چشمی افراد به تفکیک نوع علائم.....	۴۷
نمودار ۱۷-۴: فراوانی علائم گوارشی افراد به تفکیک نوع علائم.....	۴۸
نمودار ۱۸-۴: فراوانی علائم قلبی عروقی افراد به تفکیک علامت ایجاد شده.....	۴۹
نمودار ۱۹-۴: فراوانی علائم کلیوی افراد به تفکیک نوع علامت ایجاد شده.....	۵۰
نمودار ۲۰-۴: فراوانی نسبی بیماران به تفکیک وضعیت حیات.....	۵۲

چکیده

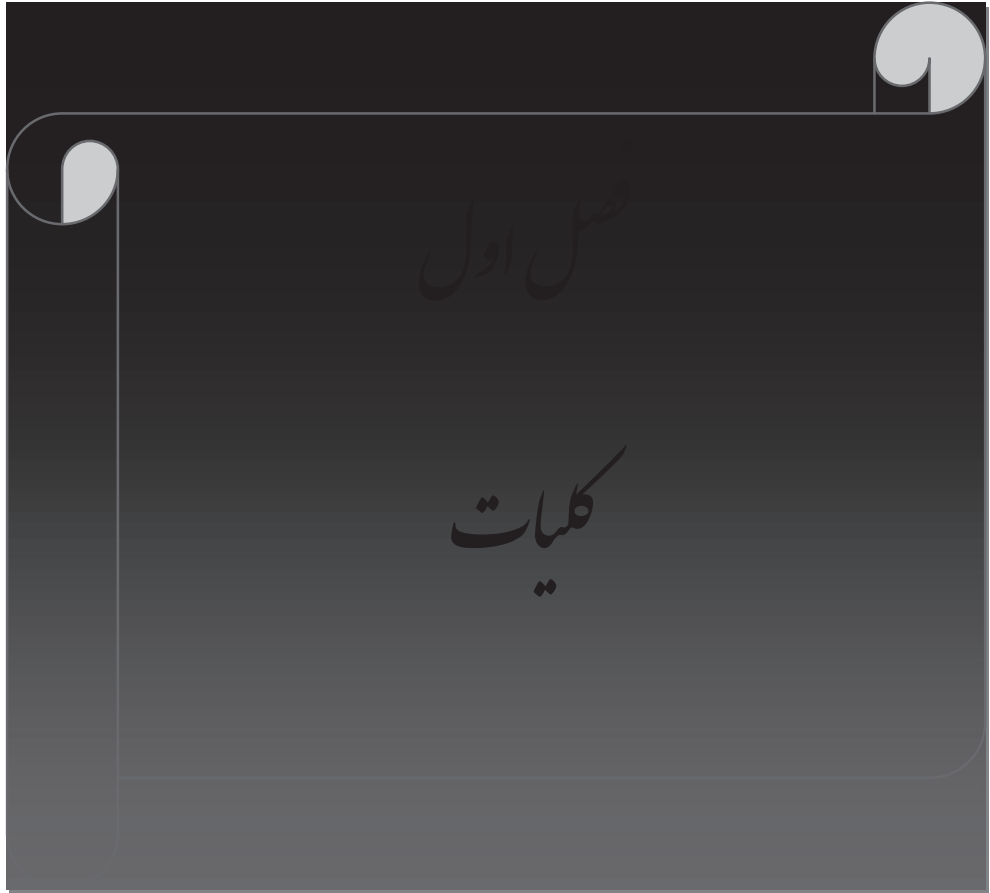
مقدمه و بیان مسئله : رشد روز افزون جمعیت ، نیاز به تولیدات کشاورزی و مواد غذایی را روز به روز بیشتر می نماید. متأسفانه امروزه در بیشتر کشورهای جهان بویژه کشورهای در حال توسعه ، سلاح آفت کش (سم) و انجام مبارزه شیمیایی نقشی اصلی در حفاظت محصولات ایفا می کند ، غالباً به دلیل عدم آشنایی کافی کاربران سموم با اصول صحیح مبارزه ، این کار به صورت ناقص و یا بی رویه صورت می گیرد. ما در این مطالعه برآنیم که به بررسی علایم بالینی و مشخصات دموگرافیک و عوامل متعدد در مسمومیت های ناشی از سموم دفع آفات گیاهی را در مراجعین بیمارستان امام خمینی و تامین اجتماعی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰ پردازیم.

مواد و روش ها : این مطالعه بر روی تمامی بیمارانی که در ۱۳۹۰ با مسمومیت به آفت کش ها به بیمارستان امام خمینی (ره) و سبلان شهرستان اردبیل مراجعه کرده اند، می باشد. در این مطالعه ویژگی های فردی (سن ، جنس ، محل سکونت ، شغل ، وضعیت تاهل) نوع ماده علف کش ، علت مسمومیت ، فصل مسمومیت ، سابقه بیماری جسمی و روانی و علایم بالینی در چک لیست هایی مورد بررسی قرار می گیرد. پس از تکمیل چک لیست ها اطلاعات حاصل را وارد برنامه آنالیز آماری SPSS v16 می کنیم.

نتایج : در این مطالعه ۲۴۵ بیمار (۱۸۴ بستری در بیمارستان امام خمینی (ره) و ۶۱ بیمار در بیمارستان سبلان) وارد مطالعه شدند. فسفید با ۸۶ نفر (۳۵/۱ درصد) شایع ترین آفت کشی بود. اکثریت بیماران با ۱۶۲ نفر (۶۶/۱ درصد) جنسیت مونث، میانگین سنی بیماران ۳۰/۵۲ سال و شایع ترین بازه سن ۲۰-۳۰ سال با ۸۹ مورد (۳۶/۳ درصد) بود. فصل تابستان با ۱۱۲ مراجعه کننده (۳۹/۷ درصد) بیشترین میزان پذیرش، در ۱۹۱ بیمار (۷۷/۹۵٪) علت مسمومیت آگاهانه و شایع ترین علامت بیماران علایم گوارشی بود. ۲۹/۳۸ درصد بیماران با علامت تنفسی ۳۲/۶۵ درصد با علامت عصبی، ۴۲/۸۶ درصد با علامت چشمی، ۸۸/۹۳ درصد با علامت گوارشی، ۲۵/۷۱ درصد با علامت قلبی عروقی، ۷/۷۵ درصد با علامت کلیوی مراجعه کرده بودند.

نتیجه گیری: با توجه به عوارض، بار مالی و مرگ و میر، لازم است اقداماتی آموزشی در جهت نگهداری و استفاده صحیح به کشاورزان، عدم دسترس بودن، عدم نگهداری در بطری های نوشابه و نیز استفاده از ظروف برچسب دار برای نگهداری این مواد صورت گیرد.

کلید واژه ها: آفت کش ها ، مسمومیت، علایم بالینی مسمومیت

۱-۱ مقدمه و بیان مسئله

رشد روز افزون جمعیت ، نیاز به تولیدات کشاورزی و مواد غذایی را روز به روز بیشتر می نماید و این در شرایطی است که هر سال مقادیر زیادی از محصولات زراعی در مزرعه یا انبار مورد گزند آفت قرار می گیرد که خود لزوم حفاظت محصولات را بیشتر می نماید. متأسفانه امروزه در بیشتر کشورهای جهان بویژه کشورهای در حال توسعه ، سلاح آفت کش (سم) و انجام مبارزه شیمیایی نقشی اصلی در حفاظت محصولات ایفا می کند ، غالباً به دلیل عدم آشنایی کافی کاربران سموم با اصول صحیح مبارزه ، این کار به صورت ناقص و یا بی رویه صورت می گیرد که علاوه بر عدم حصول نتیجه مطلوب ، در بلند مدت موجب به هم خوردن تعادل طبیعی و مسمومیت های اتفاقی یا عمدی کاربران سموم و مصرف کنندگان محصولات می شود.(۱)

آفت کش ها شامل تمامی انواع حشره کش ها ، علف کش ها ، جونده کش ها و قارچ کش ها میباشند که در تولید آنها ترکیبات گوناگون مانند ارگانوفسفره ها و ارگانوکلره ها و کاربامات ها و ترکیبات سنتز شده از گیاهان ، ترکیبات معدنی و بیولوژیکی به کار می روند.(۲)

مسمومیت با آفت کش های گروه ارگانوفسفره شایعترین علت مسمومیت و بیشترین آمار بستری و مورتالیته را در ارتباط با تمام آفت کش ها در جهان به خود اختصاص داده است. به طور کلی علائم مسمومیت با سموم دفع آفات گیاهی بصورت علائم تنفسی چون نارسایی تنفسی و احساس تنگی نفس و علائم عصبی همچون کاهش سطح هوشیاری و بی قراری و تشنج ، سردرد ، علائم چشمی همچون اشک ریزش ، سرخی چشم ، تاری دید ، سوزش مردمک ، علائم گوارشی همچون تهوع ، اسهال و استفراغ و ... است. (۳) مطالعات جهانی نشان داده است که مسمومین به ترکیبات ارگانوفسفره بالای ۳ میلیون نفر است